

MITIGATIEPLAN STEENUIL
KERKWIJKWEG 3
TE DIDAM
GEMEENTE MONTFERLAND

Project: MON.NIB.ECO
Rapportnummer: 09106034
Status: Conceptrapportage
Datum: 27 november 2009
Opdrachtgever: Dhr. J.J. Smits
Uiversweg 3
6905 BR Zevenaar
Tel. 0316 - 247690

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl
Opsteller: Mw. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf:
Kwaliteitscontroleur: Ing. E.R. Witter
Paraaf:

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	LOCATIEGEGEVENS	2
2.1	Locatiegegevens en huidige situatie	2
2.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	3
2.3	Voorgenomen ingreep	3
2.4	Deskundige begeleiding	4
3.	GEBRUIK VAN DE ONDERZOEKSLOCATIE EN OMGEVING DOOR STEENUIL	5
3.1	Gebruik onderzoekslocatie	5
3.2	Omgevingscheck	5
3.3	Conclusie onderzoeksresultaten	7
4.	EFFECTEN OP GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING STEENUIL	8
5.	MITIGERENDE MAATREGELEN.....	8

BIJLAGEN:

1. Topografische ligging van de locatie
2. Geraadpleegde bronnen

1. INLEIDING

Econsultancy bv heeft van de heer J.J. Smits opdracht gekregen voor het opstellen van een compensatieplan voor een vaste rust- of verblijfplaats van een steenuil op het erf van de Kerkwijkweg 3 in de gemeente Montferland. Het plan wordt opgesteld ten behoeve van de voorgenomen sloop van bebouwing en de herontwikkeling van de locatie.

Op basis van de resultaten van de door Econsultancy in maart 2009 uitgevoerde quickscan flora en fauna (rapport 08095925 MON.NIB. ECO), kon vanwege de aanwezigheid van geschikt habitat niet op voorhand worden uitgesloten dat steenuil van de onderzoekslocatie gebruik maakt. De mogelijkheden voor steenuil op de onderzoekslocatie zijn daarom op 9 september door middel van een aanvullend onderzoek onderzocht. Tijdens het aanvullende onderzoek zijn op de onderzoekslocatie enkele ruiveren en een braakbal gevonden. Tevens is een zichtwaarneming gedaan van een steenuil die vanuit de wilgenrij op de onderzoekslocatie vloog. Uit het onderzoek is gebleken dat steenuil van de onderzoekslocatie en omgeving gebruik maakt.

De nestplaats en het functionele leefgebied van steenuil zijn jaarrond beschermd. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen zullen maatregelen genomen moeten worden om de functionaliteit te allen tijde te garanderen. Om de functionaliteit van de onderzoekslocatie voor de soort te onderzoeken is er een omgevingscheck uitgevoerd.

Door het opstellen van een compensatieplan voor steenuil kan de functionaliteit die het gebied heeft voor steenuil, worden behouden. Vaste rust- of verblijfplaatsen van overige beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet aangetroffen.

2. LOCATIEGEGEVENS

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie

De onderzoekslocatie ($\pm 0,7$ ha) ligt aan de Kerkwijkweg 3, circa 3 km ten zuidwesten van de kern van Didam in de gemeente Montferland.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 40 E (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 205.545$, $Y = 437.835$. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 205/437.

De onderzoekslocatie is bebouwd met een voormalige woonboerderij en een viertal varkensschuren. De woonboerderij is in verval staat. Op de woonboerderij is een hooizolder aanwezig, die plaatselijk is ingestort. Op het noordelijke deel van de zolder is een aantal kamers afgetimmerd. Het dak van de woonboerderij bestaat uit deels vergane golfplaten, waardoor het niet meer waterdicht is. De begane grond is momenteel in onbewoonbare staat.

Figuur 1: Luchtfoto onderzoekslocatie

Vanuit de woonboerderij is er verbinding met een varkensschuur die zich aan de westzijde bevindt. Direct ten zuiden van de woonboerderij bevindt zich eveneens een varkensschuur. De varkensschuren bij de woonboerderij zijn L-vormig. Aan de oostzijde van de woonboerderij bevinden zich twee varkensschuren met een lengte van ongeveer 40 meter. Tussen de voormalige woonboerderij en de varkensschuren aan de oostzijde bevindt zich een muur. Het erf is deels met asfalt verhard. Het overige terreindeel bestaat voornamelijk uit ruigte. Langs de noordzijde van de onderzoekslocatie bevindt zich een watergang, waarlangs op de onderzoekslocatie knotwilgen staan. De knotwilgen zijn al enkele jaren niet geknot, waardoor de takken erg dik zijn en hoog opgeschoten. Langs het zuidwestelijke deel van de onderzoekslocatie bevindt zich beplanting in de vorm van een laurierhaag en enkele struiken en bomen. Aan de westzijde van de onderzoekslocatie bevindt zich een woonhuis. In de directe omgeving zijn boerderijen en weilanden aanwezig.

Figuur 2: Voorzijde boerderij op de onderzoekslocatie.

2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied.

Ecologische Hoofdstructuur

De onderzoekslocatie ligt niet in of in de nabijheid van een kerngebied, verbindinggebied of verweavingsgebied, behorend tot de EHS.

2.3 Voorgenomen ingreep

De opdrachtgever is voornemens de bestaande woonboerderij te splitsen in twee appartementen en alle schuren te slopen. Tevens is de opdrachtgever voornemens een woonhuis en een garage/berging te realiseren in de nabijheid van de te slopen schuren.

Voor de locatie is door Econsultancy een landschappelijk inpassingsplan opgesteld waarin rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van steenuil. De knotwilgen op de onderzoekslocatie blijven gehandhaafd en zullen op den duur worden geknot. Het terrein zal worden ingedeeld door het toepassen van hagen en opgaande begroeiing. Een groot deel van het terrein zal worden ingericht als boomgaard. In figuur 3 is het inpassingsplan te zien waarbij de inrichting schematisch is weergegeven.

Figuur 3: De knotwilgen blijven gehandhaafd en worden geknot

Figuur 4: landschappelijk inpassingsplan

Circa 100 meter ten noorden van de onderzoekslocatie in een nieuwe woonwijk "Kerkwijk" gepland. Deze nieuwe woonwijk sluit aan op bestaande woonwijken in Didam. Direct ten zuiden van de nieuwe woonwijk komt een nieuwe rondweg "Randweg Zuid". De gemeente Montferland is momenteel bezig met het bouwrijp maken van de grond. Door bureau Mertens in het gebied onderzocht op het voorkomen van vleermuizen, steenmarter, amfibieën en reptielen. In het gebied zijn geen bijzonderheden aangetroffen. Onderzoeken met betrekking tot steenuil zijn niet bekend. Het habitat ter plaatse van de geplande woonwijk is echter niet optimaal voor steenuil, het bestaat uit uitgestrekte weilanden en enkele woonhuizen.

Onderhavig compensatieplan staat niet in relatie met de aanleg van de woonwijk. Het betreft een particulier initiatief op een erf. Door de aanleg van de wijk blijven ook de omliggende erven gehandhaafd.

Figuur 5: Nieuwe geplande wijk ten noorden van onderzoekslocatie

2.4 Deskundige begeleiding

De deskundigen die zijn betrokken bij het project zijn twee ervaren ecologen; mevrouw L. Hunink-Verwoerd en de heer ing. E.R. Witter. Econsultancy bv is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het netwerk voorgestelde richtlijnen en protocollen. De Ecologen van Econsultancy bv hebben meerdere jaren ervaring met risicoadvisering en veldonderzoek naar alle relevante beschermde soortgroepen. De medewerkers van Econsultancy bv zijn actief bij diverse organisaties en belangen behartigers zoals Netwerk Groene Bureaus, SOVON, RAVON, VZZ, Stichting Twickel, vogelwerkgroep Arnhem e.o. Econsultancy bv is lid van de branchevereniging 'Netwerk Groene Bureaus' en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde richtlijnen en protocollen.

3. GEBRUIK VAN DE ONDERZOEKSLOCATIE EN OMGEVING DOOR STEENUIL

Tijdens de quickscan flora en fauna die is uitgevoerd in februari 2009 kon op basis van de aanwezigheid van geschikt habitat niet op voorhand worden uitgesloten dat steenuil van de onderzoekslocatie gebruik maakt. Er zijn destijds geen sporen aangetroffen van steenuil. Tijdens een aanvullend onderzoek is onderzocht in hoeverre steenuil van de onderzoekslocatie gebruik maakt. Dit heeft plaatsgevonden door middel van een tweetal aanvullende veldbezoeken en een omgevingscheck. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in september en november 2009. Hiermee is voldoende informatie verkregen van het gebruik van de onderzoekslocatie en omgeving door steenuil.

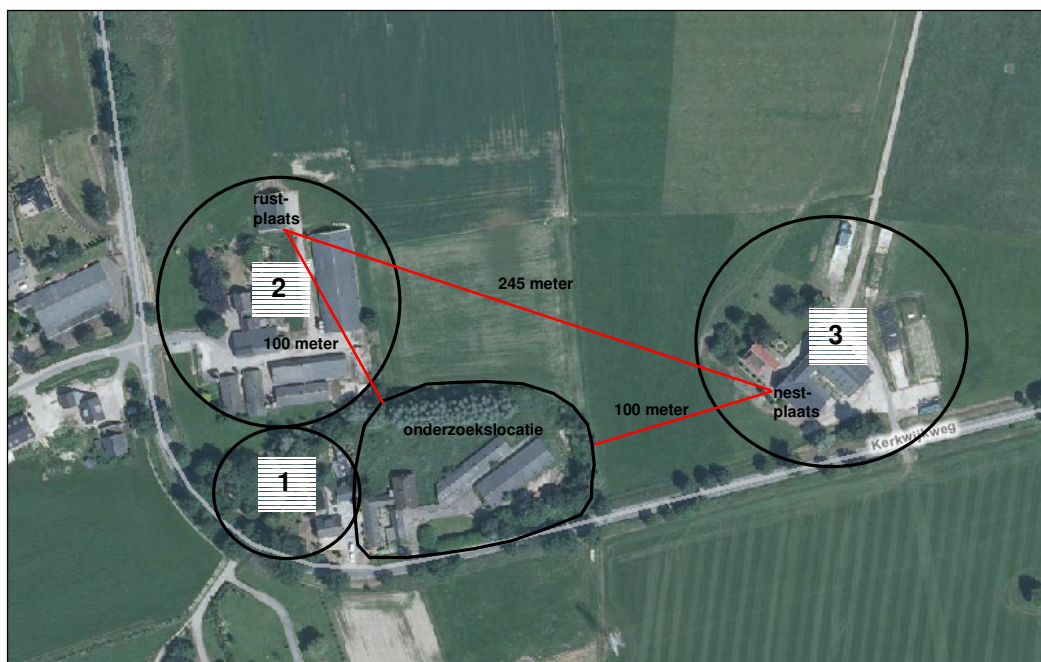
3.1 Gebruik onderzoekslocatie

Tijdens het veldbezoek in september zijn verse sporen van steenuil waargenomen. Op de zolder van het vervallen woonhuis zijn enkele veren en braakballen aangetroffen. Er is in de boerderij geen nestlocatie aangetroffen. De steenuil is tijdens het veldbezoek gezien in de knotwilgen. Het dier vloog in oostelijke richting naar een lariks op het naastgelegen perceel. De knotwilgen vormen een optimaal habitat voor steenuil. Door de leeftijd van de bomen zijn er veel schuilmogelijkheden en holtes in te vinden. Bij de herinrichting van de onderzoekslocatie blijven de knotwilgen gehandhaafd.

3.2 Omgevingscheck

Door het uitvoeren van een omgevingscheck is beoordeeld op welke manier steenuil van de directe omgeving gebruik maakt. Door het uitvoeren van een omgevingscheck kan beter worden ingeschat in hoeverre de onderzoekslocatie van belang is voor steenuil. Er is bekeken of er maatregelen mogelijk zijn om de functionaliteit van het leefgebied van steenuil te waarborgen.

Op 9 november 2009 is de omgevingscheck uitgevoerd. Hierbij zijn de omliggende percelen onderzocht. Er is bij de buurtbewoners navraag gedaan omtrent de aanwezigheid van steenuil. In de praktijk blijkt dat veel bewoners op de hoogte zijn van aanwezigheid van steenuilen. Op de overzichtskaart in figuur 6 zijn de omliggende erven die zijn onderzocht weergegeven. Centraal staat de onderzoekslocatie, de drie onderzochte erven zijn genummerd. Relevante afstanden tussen verschillende functies zijn weergegeven.

Figuur 6: Overzichtskaart omgevingscheck

Onderzoeksresultaten erf 1

Het erf is bebouwd met een woning en is niet in agrarisch gebruik. Rond de woning is een tuin aanwezig met een visvijver. De tuin is aan de randen begroeid met bomen en struiken. De eigenaar heeft in de bomen een aantal grote nestkasten hangen die afkomstig zijn van het houden en kweken van papegaaien. De nestkasten kunnen een prima schuilgelegenheid voor steenuil vormen. De bewoner meldt nooit een steenuil in de tuin te hebben gezien. Tijdens een eerder veldbezoek in september vloog de steenuil in de lariks op het betreffende erf.

Onderzoeksresultaten erf 2

Het erf is in agrarisch gebruik en is bebouwd met diverse opstallen. Noordelijk op het erf bevindt zich een kapschuur. Volgens de bewoner maakt steenuil van de kapschuur gebruik. In de kapschuur zijn veren en braakballen van steenuil aangetroffen. Tijdens het veldbezoek vloog de steenuil uit de kapschuur, naar een andere schuur zuidelijk op het erf, ruim 50 meter verderop. In de kapschuur is geen nestplaats aangetroffen. Het gaat naar verwachting om een rustplaats. Volgens de bewoner maakt de steenuil geen gebruik van de overige schuren.

Figuur 7: Kapschuur met rustplaats steenuil erf 2

Figuur 8: Steenuil op dak van schuur erf 2

Onderzoeksresultaten erf 3

Het erf is in agrarisch gebruik. Op de zolder boven de stal is een kerkuilenkast geplaatst. Volgens de bewoner maakt steenuil gebruik van deze nestkast als broedplaats. Tijdens het veldbezoek werden onder de nestkast vele ruiveren, braakballen en uitwerpselen aangetroffen die duiden op intensief gebruik door steenuil. Op de zolder waren slechts enkele veren en braakballen van kerkuil aangetroffen. De zolder is aan twee zijdes toegankelijk middels openingen in een ruit. Afgelopen seizoen heeft volgens de eigenaar de steenuil jongen grootgebracht in de nestkast. De nestplaats ligt op 100 meter afstand van de onderzoekslocatie en op 245 meter afstand tot de rustplaats in de kapschuur op erf 2.

In de boomgaard van erf 3 hangt een steenuilnestkast. De kast hangt relatief laag en is enkel in gebruik door kauw.

Figuur 9: vele sporen steenuil erf 2

Figuur 10: In rechter stal is broedplaats steenuil aanwezig

3.3 Conclusie onderzoeksresultaten

Erf 1, direct ten westen van de onderzoekslocatie wordt door steenuil niet intensief gebruikt. Er zijn schuilmogelijkheden in de beplanting en in papegaaiennestkasten. Op erf 2, ten noorden van de onderzoekslocatie is een rustplaats van steenuil aanwezig in de kapschuur. De kapschuur ligt op 100 meter afstand van de onderzoekslocatie. Op erf 3 is een nestplaats van steenuil aanwezig. Deze nestplaats bevindt zich op de zolder van de stal, op 100 meter afstand tot de onderzoekslocatie. De onderlinge afstand tussen de rustplaats en de broedplaats op de erven 2 en 3, bedraagt 245 meter.

Door het hanteren van een fusie-afstand kan worden bepaald of waarnemingen van een soort tot 1 of twee territoria kunnen worden gerekend. De afstand hangt af van de mobiliteit, territoriumgrootte en habitat. Voor steenuil geldt een fusie-afstand van 500 meter (bron: SOVON). Dat betekent dat waarnemingen binnen een afstand van 500 meter samengetrokken kunnen worden tot 1 territorium. De gehele reikwijdte van de erven 1 t/m 3 in de omgeving bedraagt in totaal niet meer dan 300 meter.

De omgeving van Didam vormt een belangrijk bolwerk voor steenuil. Bij inventarisaties ten noorden van Didam (*M. Hageman, 2006*) is gebleken dat zich 27 territoria in het gebied bevinden. Deze bevinden zich allemaal op een afstand van 400 tot 500 meter van elkaar. Op 1 plaats is een afstand van 230 meter tussen twee broedlocaties geconstateerd. Opgemerkt wordt dat het om inventarisatie van 50 nestkasten gaat.

Gelet op de afstanden en de verspreid liggende functies van de erven kan worden aangenomen dat het om 1 territorium van een steenuilenpaar gaat. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de onderzoekslocatie deel uitmaakt van het leefgebied van 1 steenuilenpaar, maar niet de broedlocatie betreft. De onderzoekslocatie heeft voor steenuil de functie als rustplaats. De broedplaats bevindt zich op erf 3. In september worden jonge steenuilen uit het ouderlijk terrein verdreven. Mogelijk dat ze dan enige tijd in de buurt verblijven, waarin een tijdelijk verblijf in de boerderij op de onderzoekslocatie een optie kan zijn. De weides direct rond de bebouwing worden gebruikt als foerageergebied.

4. EFFECTEN OP GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING STEENUIL

De omgeving van Didam en de overige kleinschalige gebieden in de Achterhoek vormen een belangrijk leefgebied van steenuil in Nederland. Veel erven die geschikt zijn voor steenuil, maken deel uit van een territoria. Doordat de onderzoekslocatie deel uitmaakt van een territoria dat is verspreid over verschillende erven, is de impact van de ingreep op de onderzoekslocatie klein. Er gaat geen broedplaats van steenuil verloren. Door het toepassen van een landschappelijk inpassingsplan waarbij de knotwilgen worden behouden, blijft de functie van het leefgebied behouden. Door het treffen van maatregelen wordt de gunstige staat van instandhouding van de steenuil gewaarborgd en zal de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd worden.

5. MITIGERENDE MAATREGELEN

Werken buiten broedseizoen

De (sloop)werkzaamheden op de onderzoekslocatie zullen buiten het broedseizoen plaatsvinden. Voor steenuil begint het broedseizoen half februari en loopt tot september wanneer de jongen zich verspreiden. De werkzaamheden vinden daarom plaats in de periode oktober - januari.

Behoud leefgebied

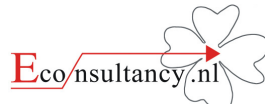
Het leefgebied van steenuil blijft behouden. De omliggende erven waar, steenuil gebruik van maakt, blijven in de huidige situatie gehandhaafd. De knotwilgen op de onderzoekslocatie blijven behouden. Deze spelen een grote rol in de functionaliteit van het leefgebied. Ze staan centraal in het territorium en vormen een uitstekende schuilplaats. De knotwilgen zullen op de duur worden geknot om ze te behouden. De wilgen worden extensief geknot, om de 10 jaar. Het knotten zal plaatsvinden na de realisatie van de plannen op de onderzoekslocatie. Hierdoor kan de steenuil zich ook gedurende de werkzaamheden terugtrekken en vindt er een soort afscherming plaats van het erf ten noorden van de onderzoekslocatie. Het knotten vindt gefaseerd plaats waarbij het eerste jaar de ene helft wordt geknot en circa 5 jaar later de andere helft. Hierdoor vallen niet in één keer de schuilmogelijkheden weg en kunnen de takken op de afgeknotte stammen zich in tussentijd ontwikkelen. Verder wordt op erf 1 door de bewoners extra een oude opgeknapte papegaaïennestkast (zie figuur 11) gehangen die kan dienen als schuilgelegenheid. Door het behoud van het functioneel leefgebied en de functies van de omliggende bebouwing wordt de functionaliteit van de onderzoekslocatie voor steenuil gegarandeerd.

Figuur 11: Op te knappen en op te hangen papegaaïennestkast.

Titel: Topografische ligging van de onderzoekslocatie

PROJECT: MON.NIB.ECO

NUMMER: 09106034

SCHAAL: 1:25.000

DATUM: 25 november 2009

KAARTBLAD: 40E

BIJLAGE: 1

Bijlage 2 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.

Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.

Beersma, P. & W. en van den Burg A., Steenuilen, Roodbont BV, november 2007.

Hageman, M. Steenuilen in de Liemers, Vlerk uitgave van Vogelwerkgroep Arnhem e.o. jaargang 23/3 (2006)

Van Dijk A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

GERAADPLEEGDE INTERNETSITES

www.minlnv.nl (natuurwetgeving)

www.natuurloket.nl (verspreidingsgegevens op km hok niveau)

www.groenloketoverijssel.nl

www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)